

praskněte si
bublinu o... **KRVAVÉM BALKÁNU**

Balkán dokumentaristy láká

Po rozpadu Jugoslávie vznikl v rámci nově založených států prostor pro nezávislý dokument. Válka zůstává dodnes silným tématem, točí se ale i veskrze lidské příběhy.

BALKÁN. Region působí dojmem smíru, jsou však konflikty vyřešeny?

V devadesátých letech odrážely dokumentární filmy v regionu zejména válečné události, masakry a genocidu či vzestup nacionalismu. Současná dokumentární produkce se válečnou historií stále zabývá, zároveň však hledá nové náměty. Jedním z nejstálejších témat dokumentárního filmu celého regionu se staly lidské příběhy, jako například hledání pohřešovaných lidí. Dokumentaristé se dnes věnují nejruznějším případům porušování lidských práv – domácímu násilí, homofobii nebo sexuálnímu vykořisťování a dalším společenským problémům – krizi v nezaměstnanosti, organizovanému zločinu či korupci.

Dvacet let po válce postjugoslávský dokument využívá nejen široké spektrum témat, ale také filmových postupů. Je to zřetelné i ve snímcích, které budou promítány na Jednom světě ve speciální kategorii Jugoskop. Film *Nahý ostrov* (*Naked Island*) přibližuje rodinnou historii režisérky Tihy Gudac, jde o zkušenosti jejího dědečka z nejnámějšího politického

vězení v bývalé Jugoslávii. Snímek *Zas a znovu* (*Once Again*) režisérské dvojice Any Opalić a Noaha Pintariće vypráví o milostném životě leseb a translidí.

Dokument *Srbský právník* (*Serbian Lawyer*) je kontroverzní příběh o mladém muži, který obhajoval válečného politického lídra Radovana Karadžiče, když čelil nejméně obviněním z válečných zločinů na mezinárodním tribunálu v Haagu. Film *Země je tvrdá a nebe vysoko* (*The Land Is Hard, the Sky Is High*) se dívá na problémy poválečné Bosny očima bývalých válečných veteránů a přeživších z koncentračních táborů. Jeden svět 2015 promítne ještě několik dalších postjugoslávských filmů, jejich témata budou patriarchát, role žen ve stereotypním genderovém prostředí i snaha znovu definovat kulturní a mentální hranice obyvatel bývalé Jugoslávie.

Ačkoliv region navenek působí dojmem smíru, skutečné vyřešení konfliktů a etnické nenávisti dosud nenastalo. Bosna a Hercegovina je polarizovaná na Bosňáky

(Muslimy), Chorvaty a Srby. Rozdělená je i řada veřejných škol – každá národnost má jiné školní osnovy. Tomuto uspořádání se říká „dvě školy pod jednou střechou“. V Bosně a Hercegovině je takových škol kolem padesátky, v Makedonii je jich dokonce více než osmdesát. V těchto školách se děti z odlišných etnik nestýkají. V regionu také jen málo pokročil boj s porušováním lidských práv. I Chorvatsko, nejnovější člen EU, má problém s efektivní ochranou lidských práv etnických Srbů nebo Romů. Nacionalismus je společensky přijatelný pro většinu mladých Balkánců. Rovnost mezi jednotlivými etniky nikdy nezažili a předáky, kteří byli odsouzeni za nejhorší válečné zločiny proti lidskosti, vnímají jako idoly. Náboženský fundamentalismus je na vzestupu ve všech etnických skupinách a na popularitě nabírá tak zvaný turbo-folk, nejkontroverznější typ balkánské kultury. Je zřejmé, že v zemích bývalé Jugoslávie bude i nadále co točit.

MASA HILCISIN / DOKUMENTARISTKA